

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240,
+380 (50) 462-00-90
e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106
web: <https://bank.gov.ua>

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: +380 (44) 298-65-55,
+380 (50) 462-00-90
e-mail: nbu@bank.gov.ua
web: <https://bank.gov.ua>

Банкам України
Незалежна асоціація банків
України
Асоціація українських банків
Фінансовим установам
(згідно з переліком)

Про рекомендації з питань здійснення фінансового моніторингу

Національний банк України (далі – Національний банк), керуючись частиною восьмою статті 18 Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” (далі – Закон про ПВК/ФТ), статтею 66 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, вважає за необхідне звернути увагу банків та небанківських надавачів фінансових платіжних послуг (далі – фінансові установи) на таке.

За інформацією податкових та правоохоронних органів у господарській діяльності юридичних осіб застосовуються механізми так званого “дроблення бізнесу”. Використання таких механізмів може свідчити про розроблення та використання схем із метою ухилення від сплати податків, що полягають в штучному розподілі ведення бізнесу юридичної особи через інших суб’єктів господарювання, зокрема залучення фізичних осіб-підприємців (далі – ФОПи), які мають право застосовувати спрощену систему оподаткування.

За результатами такої діяльності бюджет держави недоотримує значний обсяг податків, результатом цього є зменшення спроможності фінансування нагальних потреб нашої країни.

Зазвичай такі схеми характеризуються певними ознаками, що свідчать про зв’язки між юридичною особою та ФОПами (далі – Група). Зокрема, на думку Національного банку, такими ознаками можуть бути:

випадки надання однією особою до фінансової установи пакета документів на встановлення ділових відносин з юридичною особою та ФОПами, у тому числі одночасно;

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 3E0E4EA9F723F863040000008B1B0000E6BB0000

Дійсний до: 16.10.2026 17:42:53

Національний банк України

25-0005/82615

від 01.11.2024 08:31

спільна адреса місця знаходження юридичної особи та ФОП;
спільне місце реалізації товарів і послуг (адреса магазину, інтернет-сайту);
юридична особа та/або ФОПи мають спільних власників, представників,
бухгалтерів, довірених осіб тощо;

у ФОП зазвичай немає необхідних ресурсів для ведення діяльності,
включаючи діяльність з юридичною особою;

Про зв'язки між юридичною особою та ФОПами можуть свідчити також
інші ознаки, зокрема, характер операцій, включаючи їх обсяг, регулярність і
мету.

Додатковими ознаками щодо належності клієнтів до Групи, можуть бути:
значні надходження на рахунки ФОП від юридичної особи або інших
суб'єктів господарювання Групи;

сплата юридичною особою послуг ФОП, вартість яких складно оцінити
(оренда, маркетингові, інформаційні послуги, реклама тощо);

надання юридичною особою фінансової допомоги ФОП;

значний обсяг фінансових операцій за рахунками новоствореного ФОП;

здійснення ФОП фінансових операцій протягом короткого періоду часу
(два–три місяці) на загальну суму, що досягає граничного обсягу доходу на рік
відповідно до обраної групи платників податків;

послідовне здійснення групою ФОП діяльності, зазначеної в попередньому
абзаці;

використання одного платіжного терміналу фінансової установи кількома
суб'єктами господарювання.

Вищезазначений перелік ознак не є вичерпним. Фінансові установи мають
право визначати самостійно інші ознаки, що можуть свідчити про відповідні
зв'язки.

Насамперед із метою виявлення вищезазначеної схеми з урахуванням
наведених вище ознак на етапі встановлення ділових відносин з юридичною
особою під час здійснення заходів належної перевірки фінансові установи
повинні встановити мету та характер майбутніх ділових відносин. Водночас
фінансові установи не повинні обмежуватися лише з'ясуванням переліку видів
діяльності клієнтів, які належать до Групи, за КВЕД, що по суті не розкривають
реальної / фактичної суті діяльності кожного з них.

Фінансова установа, використовуючи ризик-орієнтований підхід, з метою
розуміння реальної / фактичної суті діяльності клієнта, включаючи клієнта-
ФОП, і на етапі встановлення ділових відносин, і в подальшому в процесі
обслуговування має встановлювати інформацію про спосіб реалізації товару,
наявність торгового майданчика або найменування інтернет-магазину,
найменування сайту, через який здійснюється торгівля продукцією, наявність
торговельно-складських приміщень, інших ресурсів, достатніх для ведення
клієнтом задекларованої господарської діяльності тощо. Крім того, фінансова
установа має забезпечити належне документування встановленої інформації, а

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 3E0E4EA9F723F863040000008B1B0000E6BB0000

Дійсний до: 16.10.2026 17:42:53

Національний банк України

25-0005/82615

від 01.11.2024 08:31

також результатів її аналізу на етапі встановлення ділових відносин та під час здійснення моніторингу ділових відносин / фінансових операцій.

Слід зауважити, що дистанційний спосіб встановлення ділових відносин у цьому випадку має високі ризики невжиття фінансовими установами належних заходів у сфері протидії відмиванню коштів / фінансуванню тероризму (далі – ПВК/ФТ), що вимагає запровадження дієвих заходів з організації належної системи ПВК/ФТ, включаючи процеси належної перевірки клієнтів та управління ризиками.

Наголошуємо, що відповідно до пунктів 2 та 3 частини другої статті 8 Закону про ПВК/ФТ суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний забезпечувати належну організацію та проведення первинного фінансового моніторингу, функціонування належної системи управління ризиками, застосування у своїй діяльності ризик-орієнтованого підходу та вжиття належних заходів з метою мінімізації ризиків.

У пункті 7 розділу II Положення про здійснення банками фінансового моніторингу, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 19.05.2020 № 65 (зі змінами) (далі – Положення № 65), та пункті 6 розділу II Положення про здійснення установами фінансового моніторингу, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 28.07.2020 № 107 (зі змінами) (далі – Положення № 107), визначені заходи, які фінансові установи повинні вживати з метою належної організації внутрішньої системи ПВК/ФТ і проведення первинного фінансового моніторингу.

Так, фінансова установа з метою належної організації внутрішньої системи ПВК/ФТ і проведення первинного фінансового моніторингу вживає, зокрема, таких заходів:

забезпечує функціонування системи управління ризиками відмивання коштів / фінансування тероризму (далі – ВК/ФТ);

розробляє та затверджує внутрішні документи з питань ПВК/ФТ в обсязі, необхідному для ефективного функціонування внутрішньої системи ПВК/ФТ і розуміння працівниками своїх обов'язків і повноважень у сфері ПВК/ФТ;

вивчає нові продукти / послуги, включаючи нові канали продажу, використання або розроблення нових технологій для наявних або нових продуктів із метою належної оцінки притаманних їм ризиків ВК/ФТ і належного контролю за ризиками ВК/ФТ для наявних продуктів / послуг;

вживає заходів із постійного вдосконалення внутрішньої системи ПВК/ФТ тощо.

Звертаємо також увагу, що ризик-орієнтований підхід має застосовуватися на постійній основі та забезпечувати виявлення, ідентифікацію, оцінку всіх наявних та потенційних ризиків ВК/ФТ, притаманних діяльності фінансової установи (власного ризик-профілю) та її клієнтам, а також передбачати своєчасне розроблення заходів з управління ризиками ВК/ФТ, їх мінімізації (пункт 35 розділу IV Положення № 65 і пункт 32 розділу IV Положення № 107).

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 3E0E4EA9F723F863040000008B1B0000E6BB0000

Дійсний до: 16.10.2026 17:42:53

Національний банк України

25-0005/82615

від 01.11.2024 08:31

У подальшому в процесі обслуговування юридичної особи та ФОП фінансові установи здійснюють аналіз їх фінансових операцій щодо відповідності таких операцій наявній інформації про цих клієнтів, їх діяльність і ризик.

Крім того, зазначаємо, що фінансові установи під час здійснення моніторингу ділових відносин клієнтів, включаючи аналіз їх фінансових операцій, мають приділяти увагу належному виявленню критеріїв ризику та індикаторів підозрілості фінансових операцій / діяльності.

З урахуванням зазначеного вище рекомендуємо фінансовим установам під час здійснення належної перевірки аналізувати діяльність клієнтів на предмет наявності критеріїв ризику ВК/ФТ, притаманних діяльності / операціям клієнтів, ознакам, зазначеним у цьому листі, а також приділяти увагу виявленню індикаторів підозрілості фінансових операцій / діяльності.

Звертаємо увагу, що в додатку 20 до Положення № 65 та додатку 19 до Положення № 107 містяться індикатори підозрілості фінансових операцій, що також можуть свідчити про здійснення діяльності, спрямованої на уникнення сплати податків, а саме:

клієнт (представник клієнта) не може зрозуміло пояснити, у чому полягає його ділова діяльність (характер діяльності);

характер фінансової операції та/або обставини, за яких вона ініціюється, дають підстави вважати, що вона здійснюється від імені та/або на користь іншої сторони, особа якої не розкрита;

рахунками кількох клієнтів, між якими немає логічно пояснюваних взаємозв'язків, управляє один і той самий представник;

невідповідність фактичних обсягів фінансових операцій заявленим клієнтом – юридичною особою та ФОП на етапі встановлення ділових відносин із банком / під час його обслуговування тощо.

Крім того, іншими індикаторами підозрілості фінансових операцій, що можуть свідчити про здійснення діяльності, спрямованої на ухилення від сплати податків, можуть бути індикатори, визначені в пунктах 2–4, 13, 16, 21, 30³ і 40 додатка 20 до Положення № 65.

Якщо за результатами проведеного аналізу фінансовою установою встановлено належність клієнтів до Групи, а також є підстави вважати, що відповідна діяльність суб'єкта господарювання може бути пов'язана з ухиленням від сплати податків, фінансові установи мають вжити дієвих заходів, включаючи повідомлення спеціально уповноваженому органу про такі фінансові операції (діяльність), а також прийняття рішення щодо подальших ділових відносин з урахуванням виявлених ризиків у порядку, визначеному законодавством у сфері ПВК/ФТ.

Наголошуємо, що застосування ризик-орієнтованого підходу здійснюється суб'єктом первинного фінансового моніторингу в порядку, визначеному внутрішніми документами з питань ПВК/ФТ, з урахуванням рекомендацій

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 3E0E4EA9F723F863040000008B1B0000E6BB0000

Дійсний до:16.10.2026 17:42:53

Національний банк України

25-0005/82615

від 01.11.2024 08:31

відповідних суб'єктів державного фінансового моніторингу, які згідно із Законом про ПВК/ФТ виконують функції державного регулювання і нагляду за такими суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

Заступник Голови

Дмитро ОЛІЙНИК

Белікова Світлана
(044) 230-18-95

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД
Підписувач Олійник Дмитро Ігорович
Сертифікат 3E0E4EA9F723F863040000008B1B0000E6BB0000
Дійсний до: 16.10.2026 17:42:53

Національний банк України

25-0005/82615
від 01.11.2024 08:31